

2021-2023 ÜRETİM YILI (1 EKİM 2022-31 MAYIS 2023) ARPA, YULAF, ÇAVDAR, TRİTİKALE ÜRETİM REKOLTE 2. TAHMİN RAPORU

1. GENEL DEĞERLENDİRME

1 Ekim 2022-31 Mayıs 2023 arasında ülkede 441 mm yağış alınmıştır. Yağışlar, uzun yılların %9 altında gerçekleşmiştir. Karadeniz ve Doğu Anadolu hariç tüm bölgelerde yağışlar uzun yılların altında olmuştur.

Bu üretim yılında Sonbaharda Güneydoğu Anadolu Bölgesi hariç (%12 artış) tüm bölgelerde yağış düşüşü yaşanmıştır. Sonbaharda en belirgin yağış azalması Marmara ve Ege Bölgelerinde olmuştur.

Ülkede son 63 yılın en düşük yağışlı ikinci Kış mevsimi yaşanmıştır. Kışın yağış azalışı bölgelere göre değişken olmuş; %22 (Karadeniz) ile %55 (İç Anadolu) arasında değişmiştir.

Ülkede Mart ayında yağışlar yükselişe geçmiş, 96 mm yağış kaydedilmiş, uzun yılların üzerinde olmuştur (%56). Mart son 27 yılın en yağışlı mart ayı olarak kayıtlara geçmiştir. Nisan ayında 87 mm yağış gerçekleşmiş, uzun yıllardan kayda değer düzeyde yüksek olmuştur (%51). Yağışlar bu ayda tüm bölgelerde uzun yılların üzerindedir. Mayıs ayında da artış trendi devam etmiş, 67 mm yağış alınmıştır (uzun yıllardan %27 yüksek). Mayıs yağışları Güneydoğu Anadolu hariç tüm bölgelerde uzun yılların üzerinde olmuş, Ege Bölgesi iki katı yağış almıştır.

Bitki verimliliği açısından kritik önemde olan ilkbahar aylarının üçünde de yağışlar uzun yıllardan yüksek olmuş, mevsim ortalaması olarak uzun yılların yaklaşık %45 üzerinde yağış alınmış, son 63 yılın en yağışlı ilkbahar mevsimi olmuştur.

Marmara Bölgesi; Bu üretim yılında **416 mm** yağış alınmış, uzun yılların **%24 altında** gerçekleşmiştir. Bununla birlikte yağışlar **Mart ayında yükselişe (%20 artış)** geçmiş, **Nisan ayında en fazla yağış artışı olan (%82) bölge** olmuştur. **Mayıs ayında da yağışlı periyot devam etmiştir (%10 artış)**. Böylece ilkbahar aylarının üçünde ve toplamda ilkbahar mevsiminde uzun yıllardan daha yağışlı bir süreç gerçekleşmiştir. Mayıs yağışlarının Trakya ve yüksek yerler için etkili olabileceği değerlendirilmiştir.

Ege Bölgesi; anılan dönemde **471 mm** yağış düşmüştür (**uzun yıllara göre %12 azalma**). Bölge Sonbahar ve Kış aylarında düşük yağış almıştır. **Mart, Nisan ve Mayıs aylarında ise düşen yağış miktarlarında artışlar gözlenmiştir (sırasıyla %26, %37 ve %113)**. Mayıs yağışlarının etkisinin İç Ege'de ve yüksek lokasyonlarda sınırlı düzeyde de olsa önemli olabileceği değerlendirilmektedir.

Akdeniz Bölgesi; ilgili dönemde **495 mm** yağış kaydedilmiştir (uzun yılların **%19 altında**). Yağışların Sonbahar ve Kış mevsimlerindeki düşüklüğüne karşılık, **Mart, Nisan ve Mayıs'ta belirgin yükseliş göstermiştir (sırasıyla; %52, %44 ve %52)** dikkat çekmiştir. Mayıs yağışlarının Isparta ve Burdur gibi iç kesimler ve yüksek rakımlı lokasyonlarda sınırlı da olsa etkili olabileceği değerlendirilmiştir.

İç Anadolu Bölgesi; üretim yılında **292 mm** yağış almış, uzun yılların **%11 altında** olmuştur. **Kurak geçen Sonbahar ve Kıştan sonra, Martta ayında yağışlarda önemli yükseliş görülmüştür (%80; son 63 yılın en yağışlı Mart ayı)**. **Nisan ve Mayıs aylarında da yağış yükseliş eğilimi devam etmiştir (sırasıyla; %32 ve %17)**. Verimlilik açısından son derece önemli olan ilkbaharın üç ayında ve mevsim toplamında uzun yıllardan yağışlı bir dönem geçirilmiştir.

Karadeniz Bölgesi; 538 mm yağış kaydedilmiştir (uzun yıllara göre **%6 artış**). **Sonbahar ve Kış yağış azalışı en az olan bölgelerden birisi olmuştur. Mart ve Nisan ayları en fazla yağış artışı (sırasıyla; %66 ve %82) olan bölgeler arasında yer almış, Mayıs ayında da artış eğilimi (%26) devam etmiştir.** İlkbahar aylarının üçünde ve mevsim toplamından uzun yıllardan yüksek yağış almıştır. Mayıs yağışlarının özellikle iç ve yüksek kesimlerde etkili olacağı değerlendirilmiştir.

Doğu Anadolu Bölgesi; bu dönemde 455 mm yağış gerçekleştirmiştir (uzun yıllar civarında). **Sonbahar yağış azlığının daha düşük olmasına karşılık, Kış yağışlarının en fazla azaldığı bölgeler arasında yer almıştır. Buna karşılık bölge Mart ve Nisan yağışları en fazla artan (sırasıyla %56 ve %57) bölgelerden birisi olmuş, Mayıs ayında da yağış artışının devam ettiği (%13) görülmüştür.**

Güneydoğu Anadolu Bölgesi; bahsi geçen dönemde 459 mm yağış gerçekleşmiş, uzun yıllar ortalamasına kıyasla **%11 azalış** görülmüştür. **Uzun yıllara göre yağışlı bir Sonbahar geçiren Bölge, az yağışlı bir kış yaşamıştır.** Buna karşılık **Mart ayında oldukça fazla yağış alan (%79) bölgede, Nisan ayında da yağış artışı (%11) devam etmiştir.** Bölgede **Mayıs** ayı verimlilik açısından sınırlı etkiye sahip olmakla birlikte, yağışlar uzun yılların **%40 altında** olmuştur. Böylece ilkbahar aylarından Mart ve Nisan'da yağış artışı, Mayıs'ta düşüşü, mevsim toplamında ise artışı olduğu değerlendirilmektedir.

2. TÜRLER BAZINDA DEĞERLENDİRME

ARPA

Erkenci bir tür olan Arpa, bu yönü ile kuraklıktan kaçış mekanizmasına sahiptir. Özellikle erken ilbahardaki yağışlardan buğdaya göre çok daha iyi yararlanmaktadır. Bu sebeple Mart ve Nisan ve önemli üretim alanlarına sahip bölgeler için Mayıs yağışları arpa için kritik önemde olup, bu aylarda yağışların ülke genelinde yüksek olması arpa rekolte beklentisinin birçok bölgede yükselmesi sonucunu doğurmuştur.

Türkiye arpa ekilişinin yaklaşık yarısını oluşturan **İç Anadolu Bölgesinde** Mart, Nisan ve Mayıs aylarında alınan yüksek yağış, üretim üzerine oldukça olumlu etki yapmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında arpa üretiminin uzun yıllara göre **%12 düzeyinde artacağı** değerlendirilmiştir.

Karadeniz Bölgesinde yağış miktar ve dağılımının uygunluğu ve özellikle ilkbahar yağışlarının yüksekliği sebebiyle arpada **%22 civarında üretim artışı** olabileceği beklenilmektedir.

Ege Bölgesinde Mart ve Nisan aylarında düşen yağışlar ile İç Ege ve yüksek lokasyonlarda etkisi olabilecek Mayıs ayı yağışında artışlar gözlenmiş ve rekolte beklentilerine olumlu yansımış, uzun yılların **%5 üzerinde** arpa üretimi beklenilmektedir.

Marmara Bölgesinde Mart, Nisan ve Mayıs aylarındaki yağış artışları ve erkencilik ile toplam yağış eksikliği telafi edilmiş olup, uzun yılların **%3 üzerinde** arpa üretimi beklenilmektedir.

Akdeniz Bölgesinde yağışların Sonbahar ve Kış mevsimlerindeki düşüklüğüne karşılık, Mart ve Nisan'daki belirgin yükseliş olumlu rekolte beklentisini güçlendirmiş olup, **uzun yıllar düzeyinde** arpa üretimi öngörülmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesinde Sonbahar yağışları uzun yıllara yakın, Kış yağışları ise oldukça düşük kalmıştır. Bölge Mart ve Nisan yağışları en fazla artan bölgeler arasında yer alırken, Mayıs ayında

da yağış artışı devam etmiş olup, arpa üretiminin uzun yıllara göre **%15 civarında artacağı** tahmin edilmektedir.

Güneydoğu Anadolu bölgesinde; yağışların dağılımı ve bahar aylarındaki yüksekliği dikkate alındığında, arpada **%7 üretim artışı** öngörülmüştür.

Buğday ve arpa fiyatları arasındaki makasın buğday lehine genişlemesi, arpada ekim alanı artışı oluşturmadığı kanaatini oluşturmuştur. **Arpa ekim alanı 2022-2023 üretim yılında TÜİK'in geçen yılki verisi düzeyi olan 3.1 milyon hektar** olarak öngörülmüştür.

Bu değerlendirmeler ışığında, uzun yıllar ortalaması 8 milyon ton arpa üretimi dikkate alındığında, bu sezonda üretimin %12,5 artışla 9,0 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

YULAF

Yulaf serin iklim tahıllarında tanesinde en yüksek yağ oranı ve enerji değerine sahip olması ve genç organizmaların hızlı büyümesini sağlayan Avenin maddesi bulundurması nedeni ile insan ve hayvan beslenmesinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Nitekim yulafın yaklaşık %51'i hayvan beslenmesinde, %43'ü ise insan gıdası olarak tüketilmektedir.

Genetik kaynaklarımızdan faydalanılarak kışlık tiplerinin geliştirilmesi ve özellikle gıda sanayinden artan talep ekim alanlarının yükseleceği beklentisini oluşturmaktadır.

Ülkemizde yulaf yıllara göre değişkenlik göstermekle birlikte en fazla İç Anadolu Bölgesinde üretilmekte (%60-65), bunu Marmara Bölgesi (%15-20) takip etmektedir. İç Anadolu Bölgesinde en fazla üretim sırasıyla; Ankara, Sivas ve Konya'da, Marmara Bölgesinde Kocaeli, Çanakkale ve Balıkesir'de gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple üretim tahmini ağırlıklı bu iki bölge dikkate alınarak yapılacaktır.

Yulaf son on yıllık ortalamaya göre 95.000 ha ekilmekte ve **215.000 ton** üretilmektedir. Ekilişlerde bir miktar artış gözlemlendiğinden **2022-2023 üretim sezonunda 98.000 hektar** alanda ekileceği öngörülmüştür.

İç Anadolu Bölgesinde iklim parametreleri kaynaklı değerlendirmeler ışığında yulaf üretiminin **%10 oranında** artacağı öngörülmektedir.

Marmara Bölgesi İlbahar mevsiminin yağışlı geçmesi, sekiz aylık gelişme dönemindeki yağış eksikliğini telafi edebileceği değerlendirildiğinden **uzun yıllar düzeyinde** yulaf rekoltesi tahmin edilmektedir.

Ülke sathına yayılmış, diğer bölgelerdeki ekim alanlarında ise üretimin %5 artacağı öngörülerek, 2022-2023 üretim yılında ekim alanı artışı ve bölgesel değerlendirmelere göre yulaf üretiminin uzun yıllara göre yaklaşık %10 düzeyinde artarak 235.000 ton olarak gerçekleştirileceği değerlendirilmiştir.

ÇAVDAR

Çavdar marjinal koşullarda yetişen tahıl türü olup, Dünya'da tarla bitkileri tarımının yatay ve dikey sınırlarını oluşturmaktadır. Bu sebeple çavdarın toprak ve iklim yönü ile ülkemizin en dezavantajlı yörelerinde tarımı yapılmaktadır. Dünyada daha çok yem hammaddesi olarak kullanılmakla birlikte, değişik alanlarda sanayi ürünü olarak da kullanım alanı bulmaktadır. Geliştirilen ve tescil edilen çavdar çeşitleri teknolojik özelliklerindeki sorunları azaltarak, tarımının geleceği hakkında umut

vermektedir. Ülkemizde üretilen çavdarın %17'si insan beslenmesinde, %74'ü hayvan beslemesi ve yem sanayiinde kullanılmaktadır.

Ülkemizde çavdar yıllara göre değişkenlik göstermekle birlikte en fazla İç Anadolu Bölgesinde üretilmekte (%70-75), bunu Marmara Bölgesi (%8-10) ve Ege Bölgesi (%6-8) takip etmektedir. Üretim tahmininde ağırlıklı bu üç bölge verileri dikkate alınacaktır.

Çavdar son on yıllık ortalamaya göre 115.000 ha ekilmekte ve **280.000 ton** üretilmektedir. **2022-2023 üretim yılında da 115.000 hektar** civarında çavdar ekimi olabileceği değerlendirilmiştir.

İç Anadolu Bölgesinde iklim verilerine göre erkenciliğin de sağladığı avantaj ile uzun yıllara göre çavdarda **%15 civarında üretim artışı** beklenmektedir.

Marmara Bölgesinde iklim verileri ve diğer bilgiler birlikte analiz edildiğinde **uzun yıllar düzeyinde** bir çavdar rekoltesi tahmin edilmektedir.

Ege Bölgesinde Sonbahar ve Kış aylarında düşük yağış almış, ilkbahar aylarında ise düşen yağış miktarlarında önemli artışlar gözlenmiş ve rekolte beklentilerine olumlu yansımış, bölgede **uzun yıllara göre %5 çavdar rekolte artışı** beklenilmektedir.

Bölgesel değerlendirmeler ışığında 2022-2023 çavdar üretiminin uzun yıllara göre %12,5 artışla, 315.000 ton olabileceği değerlendirilmektedir.

TRİTİKALE

Buğday ve çavdarın melezlenmesi ile oluşturulmuş, sentetik bir tahıl türüdür. Çavdarın güçlü adaptasyon özellikleri ile buğdayın verim ve kalite özelliklerinin bir araya getirilme çabalarının ürünüdür. Melezlemede makarnalık buğdayın anaç olduğunda hekzaploid tritikale, ekmeklik buğday anaç olduğunda oktaploid tritikale tipleri oluşturulmuştur. Hekzaploid tritikale tipleri daha çok tane amaçlı üretimde kullanılmakta olup, ülkemizde en yaygın ekimi yapılan çeşitler bu gruptandır.

Tritikalenin son 10 yılda ekim alanı giderek artarak 35.000 ha'dan, 100.000 ha'a, üretimi ise 118.000 tondan, 320.000 tona yükselmiştir. Bununla birlikte, yüksek adaptasyon kabiliyeti ve geniş kullanım ve ikame ürün kabiliyeti dikkate alındığında, potansiyel üretim düzeyine henüz ulaşamadığı söylenebilir. Uzun yıllar tritikale üretim düzeyi **300.000 ton** olarak kabul edilirken, **2022-2023 üretim yılında** ekim alanının **105.000 ha** olduğu değerlendirilmiştir.

Ülkemizde Tritikale üretiminin %90 civarı Karadeniz, Ege, İç Anadolu ve Marmara Bölgelerinde gerçekleştirilmektedir (Ağırlık Karadeniz olmak üzere). Bu nedenle Tritikalenin rekolte tahmininde ağırlıklı olarak bu bölgelerin iklim ve diğer verilerinden yararlanılacaktır.

Karadeniz Bölgesi bu üretim yılının en yağışlı bölgesi olup, yağış toplam miktarı, mevsimlere ve aylara dağılımının uygunluğu, bahar aylarında yüksek olması nedeni ile tritikale üretiminin uzun yıllara göre **%25 düzeyinde artacağı** öngörülmüştür.

Ege Bölgesinde bahar aylarında düşen yağış miktarlarında artışlar gözlenmiş olup, uzun yıllara göre **%5 düzeyinde üretim artışı** olabileceği değerlendirilmiştir.

İç Anadolu Bölgesinde bahar aylarında alınan yüksek yağışlar sebebiyle tritikale üretiminin uzun yıllara göre **%10 düzeyinde artacağı** beklenilmektedir.

Marmara Bölgesinde bahar aylarındaki yüksek yağışların, üretim yılındaki toplam yağış eksikliğini telafi ederek **uzun yıllar düzeyinde** tritikale üretimi tahmin edilmektedir. Diğer bölgelerdeki üretimin de uzun yıllar düzeyinde olacağı varsayılmaktadır.

Tüm bu verilerle birlikte üretim alanındaki %5 artış ta dikkate alınarak (105.000 ha) 2022-2023 tritikale üretim rekoltesinin uzun yıllar düzeyine (300.000 ton) göre %16,7 artarak 350.000 tona ulaşabileceği değerlendirilmiştir.

3. Tespit, değerlendirme ve tahmin

- Ülkemiz 2022-2023 üretim yılı 8 aylık gelişme döneminde (1 Ekim-31 Mayıs) 441 mm yağış almış, uzun yıllar ortalamasının %9 altında olmuştur.
- Sonbaharda Güneydoğu Anadolu hariç tüm bölgelerde yağış düşüşü yaşanmıştır. Kış mevsiminde yağış eksikliği ülke genelinde belirgin olarak hissedilmiş, son 63 yılın en düşük yağış alan ikinci Kış mevsimi olmuştur.
- Mart ayında 96 mm yağış kaydedilmiştir (uzun yılların %56 üzerinde; son 27 yılın en yağışlı mart ayı). Yağış artışı Nisan ve Mayıs aylarında da devam etmiş, tüm bölgeler uzun yılların üzerinde (Mayıs ayında Güneydoğu Anadolu hariç) yağış almıştır. Verimlilik açısından kritik önemde olan ilkbaharın üç ayında ve mevsim toplamında uzun yıllara göre yağışlı bir sezon yaşanmıştır.
- **Arpa ekim alanı 2022-2023 üretim yılında 3.1 milyon ha olarak öngörülmüştür. Uzun yıllar ortalaması 8 milyon ton arpa üretimi dikkate alındığında, bu sezonda üretimin %12,5 artışla 9,0 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.**
- **2022-2023 üretim sezonunda 98.000 ha alanda yulaf ekileceği, üretimin uzun yıllara göre yaklaşık %10 düzeyinde artarak 235.000 ton olarak gerçekleştirilebileceği değerlendirilmiştir.**
- **2022-2023 üretim yılında 115.000 ha civarında çavdar ekileceği, üretiminin uzun yıllara göre %12,5 artışla, 315.000 ton olabileceği öngörülmüştür.**
- **Tritikale üretim alanındaki %5 artış ta dikkate alınarak (105.000 ha) 2022-2023 tritikale üretim rekoltesinin uzun yıllar düzeyine (300.000 ton) göre %16,7 artarak 350.000 tona ulaşabileceği değerlendirilmiştir.**
- **Sonuç olarak; 2022-2023 üretim yılında buğday 21,5 milyon ton, arpa 9,0 milyon ton, yulaf 235 bin ton, çavdar 315 bin ton, tritikale 350 bin ton olmak üzere toplam serin iklim tahılları üretim rekoltesinin mahlut hariç 31,4 milyon ton civarında olacağı beklenilmektedir. Bu veriler üretim yılının bereketli bir yıl olduğunun göstergesidir.**

Saygılarımızla..